

Methodologische toelichting Crime Harm Index

juni 2026

Internetbijlage bij het rapport *Een ernstige zaak; Prioritering in opsporing door politie*

De Algemene Rekenkamer heeft onderzoek gedaan naar de opsporingstaak van de politie. Allereerst vanwege het financieel belang: de politie heeft in 2024 € 8,1 miljard uitgegeven, waarvan € 3,3 miljard aan opsporing. Die opsporing is goed voor ruim 25.200 fulltime banen. Daarnaast is er een groot maatschappelijk belang, opsporing raakt immers direct aan de veiligheid van burgers. De ernst van een misdrijf kan op basis van de zogenoemde *Crime Harm Index* (CHI) gemeten worden. Wij ontwikkelden er een samen met het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) en pasten deze toe in ons onderzoek.

Deze internetbijlage bevat de toelichting op onze Crime Harm Index (CHI).

Crime Harm Index

De politie moet keuzes maken: welke aangiften worden wel behandeld, en welke niet. Wij hebben onderzocht hoe bepalend dit keuzep proces is voor de opsporing van verdachten van 'ernstige misdrijven'. Om de ernst van een misdrijf te bepalen, hebben wij samen met het WODC de *Crime Harm Index* ontwikkeld. De CHI is voor Nederland een nieuwe, objectieve maat om de relatieve ernst van een misdrijf eenduidig uit te drukken in een getal.

Tot medio 2025 was er voor Nederland geen CHI beschikbaar. Voor ons onderzoek berekenden wij de CHI op basis van de mediaan-straffen die het OM of de rechtbank heeft opgelegd aan first offenders. Dat zijn daders die voor het eerst volgens het volwassenenstrafrecht veroordeeld zijn. De CHI is een gemiddelde over alle straffen per misdrijf dat wordt uitgedrukt in detentiedagen.

Er zijn ook andere manieren om een CHI te berekenen. Zo ontwikkelde het Nederlands Studiecentrum Criminologie en Rechtshandhaving (NSCR) recent een index op basis van de maximale strafmaat ofwel strafdreiging.¹ Dit is de *Crime Severity Index* (CSI). Ook een burgerpanel kan inzicht geven in de ernst van een misdrijf, zoals dat door burgers ervaren wordt.

Betrouwbaarheid

In algemene zin is een index betrouwbaar en heeft hij zeggingskracht als deze navolgbaar en gevalideerd is. De navolgbaarheid staat in de stapsgewijze toelichting van deze bijlage. De validatie was als volgt ingericht:

- Ten eerste is gebruik gemaakt van het WODC-onderzoek uit 2015 waarin de misdaad-straf index (MSI) is ontwikkeld;² het WODC heeft de MSI geactualiseerd en aangevuld op basis van strafdata van 2021-2023.
- Ten tweede zijn intercollegiale gesprekken gevoerd met het NSCR en WODC over de berekeningswijze in samenhang met de kwaliteit van de resultaten.
- Ten derde is een vergelijking gemaakt tussen de uitkomsten van de CHI en de CSI.

Uit de vergelijking tussen onze CHI (gemiddelde ernst van een misdrijf) en de CSI van het NSCR (maximale ernst van een misdrijf) blijkt dat de correlatie $r = 0,72$ is (statistische significantie $p < 0.001$), wat duidt op een middelgroot verband. Wanneer we de top 20 van de CHI en CSI naast elkaar leggen, zien we dat deze voor 80% uit dezelfde misdrijven bestaan.

Het geheel overziend beschouwen wij de CHI als een betrouwbare maat om de relatieve ernst van misdrijven te duiden.

Berekeningswijze

Stap 1: Definitie met operationalisatie

De Algemene Rekenkamer heeft als uitgangspunt voor de CHI de opgelegde straffen aan volwassen first offenders genomen. Daarbij ging het om straffen die door het OM of de rechtbank zijn opgelegd in de periode 2021-2023. De mediaan-straf per misdrijf is als uitgangspunt genomen door het WODC. Wij beperken ons tot de *first offenders*, zodat strafverhoging door recidive geen rol speelt in de strafoplegging. Daarnaast beperken wij ons tot de *opgelegde straffen* volgens het volwassenenstrafrecht. Opgelegde straffen volgens het jeugdstrafrecht blijven dus buiten beschouwing.

De index drukt de maatschappelijke ernst uit in een getal. De verschillende strafmodaliteiten (bijvoorbeeld geld, taakstraf, detentie) moeten gecombineerd worden in een eenheid. Dit is de 'detentie-dag equivalent' van straffen. Hierbij is 1 detentie-dag gelijkwaardig aan 2 uur taakstraf en € 50 boete. Deze omrekenleutel gebruikt het OM in de *Aanwijzing kader strafvordering voor meerderjarigen* (geldend sinds april 2019).³ Misdrijven met minder dan 10 observaties in de politieregistratie met aangiften (BOSZ), of minder dan 10 strafzaken in de WODC- dataset, zijn niet meegenomen in de CHI-analyse.

Stap 2: Relatie tussen wetsartikelen en maatschappelijke klassen

De politie werkt met 'maatschappelijke klassen'; iedere klasse bevat meerdere misdrijven, die de politie gegroepeerd heeft. De data van het WODC zijn afkomstig uit data over opgelegde straffen (2021-2023), waarbij de mediaan-straf voor een overtreden wetsartikel beschikbaar is. De maatschappelijke klassen sluiten echter niet direct aan bij het strafrecht en kunnen dus niet een-op-een gekoppeld worden aan de straffen op wetsartikelniveau van het WODC. Ongeveer 1/3 van de maatschappelijke klassen heeft een wetsartikel, en op basis hiervan hebben wij WODC-data kunnen koppelen en de CHI kunnen berekenen.

Stap 3: Berekening

Relatieve ernst van een misdrijf

Het WODC heeft zijn *misdrijf-straf index* uit 2015 (MSI) voor ons geactualiseerd en aangevuld:⁴

- actualisatie van de straffen die in 2021-2023 zijn opgelegd;
- uitbreiding met straffen opgelegd door het kantongerecht en met straffen op grond van wetsartikelen uit de Wet op de economische misdrijven (WED);
- samenvoeging van verscheidene vormen van diefstal met geweld, omdat deze erg weinig voorkwamen in BOSZ en vaak aan dezelfde wetsartikelen gekoppeld werden.

Daarnaast zijn ter beschikking stelling (TBS) en vrijspraak niet meegenomen in de berekening. Voorwaardelijke straffen hebben hetzelfde gewicht gekregen als onvoorwaardelijke straffen.

Om tot de CHI te komen, hebben we het gewogen gemiddelde detentie-dagen van de gekoppelde wetsartikelen berekend. Het gewogen gemiddelde komt tot stand door het aantal keren dat een wetsartikel is gekoppeld aan een maatschappelijke klasse te vermenigvuldigen met de mediaan-straf, deze gewogen straffen bij elkaar op te tellen, en te delen door het aantal aangiften binnen de maatschappelijke klasse.

Omdat het NSCR dezelfde werkwijze hanteert voor het berekenen van hun *Crime Severity Index*, hebben wij voor deze benadering gekozen. Voor het berekenen van het gewogen gemiddelde hebben we eerst de ernstige uitschieters (>99% of <1% percentiel) gelijkgesteld aan de waarde van het 99e of 1e percentiel. Uitschieters waarbij de 99e en 1e percentielen gelijk zijn aan het respectievelijk 75e en 25e percentiel zijn niet aangepast. Dit proces is een aangepaste vorm van de statistische methode *Winsorizing*, waarbij extreme outliers aangepast worden, zodat ze een minder heftige vertekening van het gemiddelde teweegbrengen. Het gewogen gemiddelde van alle aangiften komt neer op 18 detentiedagen.

Voor de duiding van de ernst van een misdrijf zijn 3 groepen onderscheiden:

- **lichte misdrijven:** misdrijven met een ernst beneden het gemiddelde; het gaat dan om misdrijven met een CHI lager dan 18 detentie dagen;
- **gemiddeld ernstige misdrijven:** de misdrijven tussen de lichte en ernstige misdrijven in, dat wil zeggen met een CHI van 19 tot en met 39 detentiedagen;
- **ernstige misdrijven:** 5% van alle misdrijven met de hoogste CHI (=95e percentiel); het bleek dat de grens ligt op een CHI van 40 detentiedagen. Wij rekenen de misdrijven met een CHI van ten minste 40 detentiedagen tot de ernstige misdrijven.

Maatschappelijke schade

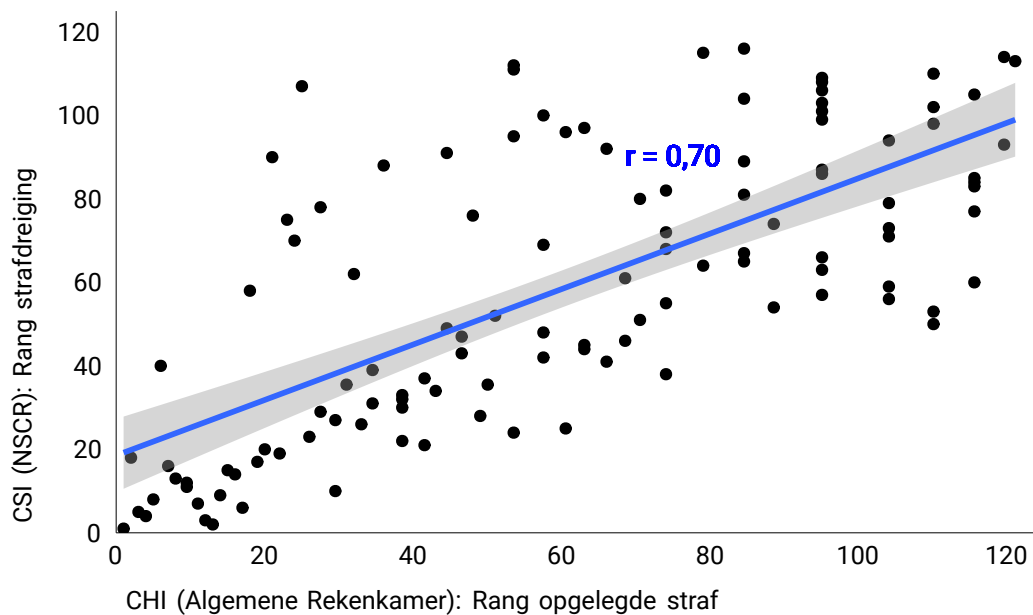
Maatschappelijke schade is de schade van alle of een bepaalde groep misdrijven, waarbij de relatieve ernst vermenigvuldigd is met het aantal aangiften. Het aantal aangiften is gebaseerd op de politieregistratie BOSZ. Onze workflow telt 755.300 aangiften, waarvan er 754.800 als basis konden dienen voor de berekening van de maatschappelijke schade. Dit verschil van 500 aangiften (< 1%) hangt samen met het ontbreken van een wetsartikel of te weinig waarnemingen in een subgroep, waardoor geen CHI kon worden berekend. Wij verwachten dat het geringe percentage ontbrekende waarden waarschijnlijk geen invloed zal hebben op de uitkomsten van onze berekening.

Vergelijking CHI en CSI

Wij hebben onze CHI met de *Crime Severity Index* (CSI) van het NSCR vergeleken. De CSI is medio juni 2025 gepubliceerd op de website van NSCR.⁵ De CSI is gebaseerd op de strafdreiging zoals vastgelegd in 4 wetboeken: Wetboek van Strafrecht, Opiumwet, Wet Wapens en Munitie, en Wegenverkeerswet. De CSI is daarmee een weergave van de maximale ernst van misdrijven zoals vastgelegd in deze wetten.

De vergelijking is beperkt tot de maatschappelijke klassen waarvoor zowel de CHI als CSI zijn berekend. Het gaat om een set van 116 verschillende soorten maatschappelijke klassen. De uitkomst van deze vergelijking staat in onderstaande figuur. Deze laat het verschil in rangorde van de misdrijven zien tussen de CHI en de CSI. Tevens is in de figuur de rang-correlatie (en foutmarge) zichtbaar gemaakt als lichtgrijze streep door de dataset.

Rang correlatie tussen CHI (opgelegde straf) en CSI (strafdreiging)

Bron: Politie, BOSZ 2024 ; NSCR CSI ; WODC en Algemene Rekenkamer CHI ; bewerking Algemene Rekenkamer.

Van de 20 maatschappelijke klassen in de top 20 CHI, staan er 18 in de top 20 van de CSI. De 2 maatschappelijke klassen die wél in de top 20 staan van de CHI, maar niet in de CSI zijn: kinderpornografie en overige drugsmisdrijven. Van de 20 maatschappelijke klassen in de CSI, staan er eveneens 18 in de top 20 van de CHI. De 2 maatschappelijke klassen die wél in de top 20 staan van de CSI, maar niet in die van de CHI zijn zware mishandeling en aanranding met dwang/geweld/bedreiging. De Pearson correlatie tussen de CHI en de CSI is $r = 0,72$, en de rangcorrelatie tussen de CHI en CSI is $r = 0,70$ (beide met statistische significantie $p < 0.001$, wat duidt op een zeer significant verband). Deze correlaties zijn van gemiddeld sterke grootte. Hieruit kunnen we opmaken dat de CHI en CSI beide de ernst van misdrijven meten, maar daarbij net andere misdrijven benadrukken.

Relatieve ernst van misdrijven volgens Crime Harm Index

Het hierna volgende overzicht bevat de CHI per soort misdrijf, op volgorde van grootte (de hoogste CHI bovenaan). Het gaat om de CHI per 'maatschappelijke klasse'. Deze tabel is ook downloadbaar op de webpagina van deze publicatie (www.rekenkamer.nl).

Maatschappelijke klasse	CHI (detentie-dagen)	Rang CHI
(poging) Doodslag/moord	661	1
Vervaardigen harddrugs (lijst I)	560	2
Verkrachting met dwang/geweld/bedreiging	544	3
Mensenhandel seksuele uitbuiting	348	4
Seksueel misbruik afhankelijkheidsrelatie (18+-slachtoffer)	336	5
Kinderpornografie	263	6
Seksueel misbruik kind (verkrachting/aanranding kind)	253	7
Gekwalificeerd diefstal met geweld in/uit woning	233	8
Straatroof	192	9
Overval in woning	192	9
Chantage/afpersing	187	10
Brandstichting	161	11
Bomaanslag	157	12
Overige diefstallen met geweld	150	13
Diefstal met geweld uit/vanaf ander vervoermiddel	150	13
Diefstal met geweld bromfiets/snorfiets	150	13
Gekwalificeerd diefstal met geweld in/uit winkel	150	13
Diefstal met geweld in/uit woning (niet gekwalificeerd)	150	13
Gekwalificeerd diefstal met geweld in/uit box/garage/schuur	150	13
Diefstal met geweld fiets	150	13
Gekwalificeerd diefstal met geweld in/uit bedrijf/kantoor	150	13
Diefstal met geweld ander vervoermiddel	150	13
Diefstal met geweld in/uit bedrijf/kantoor (niet gekwalificeerd)	150	13
Overval op overige objecten	140	14
Diefstal met geweld uit/vanaf personenauto	137	15
Gijzeling/ontvoering	123	16
Overige drugsmisdrijven	111	17
Handel e.d. in harddrugs (lijst II)	96	18
Winkeldiefstal met geweld	90	19
Discriminatie	75	20
Zware mishandeling	72	21
Stalking	60	22
Witwassen	59	23
Zich als ongewenst verklaarde vreemdeling in Nederland bevinden	55	24
Identiteitsfraude	48	25
Diefstal ander vervoermiddel	41	26

Maatschappelijke klasse	CHI (detentie-dagen)	Rang CHI
Misbruik seksueel beeldmateriaal	41	26
Overige gekwalificeerd diefstal	40	27
Aanranding met dwang/geweld/bedreiging	40	27
Gekwalificeerd diefstal in/uit sportcomplex	39	28
Hulpvraagfraude	38	29
Gekwalificeerd diefstal in/uit winkel	37	30
Diefstal vaartuig	36	31
Gekwalificeerd diefstal in/uit hotel/pensioen	36	31
Verkeersongeval met dodelijke afloop	35	32
Gekwalificeerd diefstal in/uit woning	33	33
Gekwalificeerd diefstal in/uit bedrijf/kantoor	33	33
Online identiteitsfraude	33	33
Gekwalificeerd diefstal in/uit school	33	33
Overige verticale fraude	32	34
Gekwalificeerd diefstal in/uit box/garage/schuur	32	34
Gekwalificeerd diefstal in/uit andere gebouwen	31	35
Misdrijven anders	29	36
Overig verkeersmisdrijf	29	36
Diefstal in/uit woning (niet gekwalificeerd)	28	37
Diefstal uit/vanaf vaartuig	28	37
Vervaardigen softdrugs (lijst II)	27	38
Fraude in de zorg	26	39
Diefstal motor	25	40
Overige misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid	24	41
Weigeren ademanalyse	20	42
Weigeren bloedproef	20	42
Vals geld uitgeven	20	42
Rijden met geschorst rijbewijs	20	42
Diefstal uit/vanaf personenauto	19	43
Cybercrime	19	43
Diefstal in/uit box/garage/schuur/erf (niet gekwalificeerd)	19	43
Rijden terwijl rijbewijs is ingevorderd	19	43
Rijden met ongeldig verklaard rijbewijs	17	44
Openlijke geweldpleging tegen personen	17	44
Diefstal uit/vanaf andere vervoermiddelen	15	45
Rijden onder invloed drugs/geneesmiddelen al dan niet i.c.m. alcohol	15	45
Diefstal bromfiets/snorfiets	15	45
Diefstal personenauto	14	46
Verkeersongeval met letsel	14	46
Afvaltransport	14	46
Overige horizontale fraude	13	47
Diefstal vrachtauto/bestelauto	13	47
Diefstal fiets	12	48
Overige misdrijven openbare orde	12	48

Maatschappelijke klasse	CHI (detentie-dagen)	Rang CHI
Heling	11	49
Bezit harddrugs (lijst I)	11	49
Handel e.d. Softdrugs (lijst II)	11	49
Openlijke geweldpleging tegen goederen	11	49
Diefstal in/uit school (niet gekwalificeerd)	11	49
Fraude met betaalproducten	10	50
Varen onder invloed alcohol	10	50
Transport gevaarlijke stoffen over de weg	10	50
Rijden tijdens rijverbod	10	50
Transport gevaarlijke stoffen over binnenwater	10	50
Verlaten plaats na verkeersongeval	9	51
Overige misdrijven tegen het openbaar gezag	9	51
Telefonische helpdeskfraude	9	51
Fraude met online handel	9	51
Vernieling van/aan openbaar vervoer/abri	9	51
Overtreding huisverbod	9	51
Eenvoudige mishandeling	8	52
Diefstal in/uit hotel/pension (niet gekwalificeerd)	8	52
Rijden onder invloed (uitsluitend alcohol)	7	53
Diefstal in/uit bedrijf/kantoor (niet gekwalificeerd)	7	53
Wederspanningheid (verzet)	7	53
Bijtincident	7	53
Bezit vuurwapens	7	53
Beleggingsfraude	7	53
Gezondheid en welzijn dieren en dierenvervoer/ wet dieren	7	53
Vals kenteken/valse kentekenplaten	7	53
Aanstootgevend gedrag (schennis)	7	53
Voorschotfraude	7	53
IE-fraude/namaakgoederen	7	53
Bedreiging	6	54
Overige (eenvoudige) diefstal	6	54
Verduistering (evt. In dienstbetrekking)	6	54
Diefstal in/uit andere gebouwen (niet gekwalificeerd)	6	54
Bezitten/vervaardigen/voorhanden hebben/afleveren vuurwerk	6	54
Valse aangifte	6	54
Krediet-, hypotheek- en depotfraude	6	54
Bezit overige wapens	5	55
Zakkenrollerij/tassenrollerij	5	55
Diefstal in/uit sportcomplex (niet gekwalificeerd)	5	55
Belediging	5	55
Rijden tijdens ontzegging rijbevoegdheid	5	55
Winkeldiefstal	4	56
Vernieling overige objecten	4	56
Bezit softdrugs (lijst II)	4	56

Maatschappelijke klasse	CHI (detentie-dagen)	Rang CHI
Vernieling van/aan auto	4	56
Vernieling van/aan openbaar gebouw	4	56
Joyriding	4	56
Niet voldoen aan bevel/vordering	3	57
Huisvredebreuk	3	57
Lokaalvredebreuk	2	58

Bron: WODC en Algemene Rekenkamer *CHI*; bewerking Algemene Rekenkamer.

Eindnoten

1. NSCR (2025). <https://nscr.nl/de-nederlandse-crime-severity-index>.
2. WODC (2015). *De misdrijf-straf index; Op weg naar een maat voor de ernst van delicten afgeleid van de afdoening van strafzaken*. Memorandum 2015-3.
3. Beleidsregel. *Aanwijzing kader voor strafvordering meerderjarigen*. Departementaal kenmerk 2019A003; Identificatienummer BWBR0042068.
4. WODC (2015). *De misdrijf-straf index; Op weg naar een maat voor de ernst van delicten afgeleid van de afdoening van strafzaken*. Memorandum 2015-3.
5. NSCR (2025). <https://nscr.nl/de-nederlandse-crime-severity-index>.

Meer informatie

Op www.rekenkamer.nl vindt u informatie over de strategie, het werkprogramma en alle gepubliceerde onderzoeken van de Algemene Rekenkamer. Voor meer en/of andere inlichtingen kunt u zich wenden tot voorlichting@rekenkamer.nl.